

Действительно, длинные, то есть свободные долгое время от хозяйственного оборота деньги, не могут появиться иначе, как отвлечением из этого оборота при отсутствии целей развития! Предприятия отчуждают свободные деньги из хозяйственной сферы в сферу банковского кредита — что формирует финансовую базу длинных кредитных денег в их инвестиционной направленности. Если не загонять бизнес в ссудный тупик процентом, превышающим реальную эффективность капитальных вложений (в конце прошедшего века — около 15 %), то процесс развития будет обеспечен и деньгами, и отдачей от инвестиционных вложений. Ученый мир не оставляет без внимания эту ситуацию. На октябрьской 2012 г. XI Международной конференции в г. Житомире редкий доклад не затрагивал вопрос источников инвестирования экономики, проблему изношенности капитала и роли амортизации.

Вернуться к обсуждению вопроса о роли амортизации следует теперь уже в межсекториальном экономическом рассмотрении «производство—финансы—учет—кредит» — такой подход способен выявить глубинные взаимодействия между названными сферами, в которых финансы предприятий обеспечивают кредитную сферу длинными инвестиционными деньгами. Проблема решится, если хозяйства будут заранее планировать суммы на восстановление износа и на модернизацию оборудования, а банкам — привлекать эти амортизационные деньги в долгосрочные вложения на благоприятных для вкладчиков условиях.

В завершение еще раз подчеркнем ту истину, что без знания бухгалтерского учета не может быть понимания экономики — ни в теоретическом осмыслении, ни в практическом действии. А непонимание ведет к ситуациям смешения смешного с вредительским.

Левицька С. О.,

*д-р екон. наук, професор, в.о. першого проректора,
Національний університет водного господарства
та природокористування*

ПАРАДИГМА БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ У КОНТЕКСТІ СТАЛОГО НАЦІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Облік, як галузь сучасного пізнання, розвивався, змінювався і поступово оформився у сукупність концепцій, законів, аксіом, правил і процедур, за допомогою яких кількісні та якісні резуль-

тати господарської діяльності трансформуються в інформацію для прийняття управлінських рішень.

Об'єктивна та своєчасна інформація як продукт раціональної системи обліку діяльності суб'єкта господарювання забезпечує достовірність показників звітності, є важливою передумовою прийняття ефективних управлінських рішень у поточному періоді та на перспективу.

Підтримуємо думку проф. М.С. Пушкаря щодо залежності облікової методики від соціально-економічної ситуації в країні: «...ідеальна система обліку ґрунтується на визначенні загальної мети розвитку бізнесу, врахуванні запитів на інформацію різних груп користувачів, які мають різні цілі» [4].

На сучасному етапі формування інформаційних ресурсів постіндустріальної економіки з підвищенням вимог з боку користувачів до відображення результатів господарської діяльності переглядається науково-практична база облікової системи вітчизняних суб'єктів, її наповненість.

Вивчення методології обліку та звітності займає одне з провідних місць у наукових працях вітчизняних вчених-обліковців М.Т. Білухи, В.В. Сопка, С.В. Свірко, В.С. Рудницького, В.Г. Швеця, Ф.Ф. Бутинця, Ю.А. Кузьмінського, Т.М. Сльозко, Є.В. Мниха та ін. Потребують подальших досліджень альтернативні підходи застосування методів підсистем господарського обліку, оцінка результативності облікового інформаційного ресурсу.

Облік — це реєстрація та узагальнення параметрів економічної діяльності суб'єкта із використанням документарних та/або електронних носіїв інформації [3]. Розвиток економічних відносин, реформування податкової та бюджетної законодавчої бази обумовлюють якісно нові вимоги до результативності обліку.

На початку другої половини ХХ ст. у США відбулася визначна подія, що відіграла важливу роль у подальшому розвитку бухгалтерського обліку — переорієнтація основної мети існування бухгалтерського обліку від визначення об'єктивних показників оцінки до надання повної та достовірної інформації. Відтак, бухгалтерський облік перетворився із вимірювального інструменту на інформаційну базу, що забезпечує прийняття управлінських рішень.

У 1966 році Американська асоціація бухгалтерів як головна академічна бухгалтерська організація опублікувала Положення про базову теорію бухгалтерського обліку (далі — Положення). Р. Стерлінг Положення оцінив так: «комітет запропонував нам розглянути бухгалтерський облік як вимірювально-інформаційну систему. При такому новому розумінні бухгалтерського

обліку вимірювання в бухгалтерському обліку є завершальною операцією» [6].

В умовах постіндустріальної економіки облікова інформація повинна: дотримуватись загальних принципів обліку; виконувати функції виробничого ресурсу суб'єкта — забезпечувати надходження економічних вигод (результативність використання); бути інформаційно-комунікативною за результатами проведення аналізу, оцінки, виміру, реєстрації фактів господарської діяльності, узагальнення та передачі облікового інформаційного ресурсу (ОІР) користувачам.

На етапах формування Концепції сталого національного розвитку важливу роль відіграє відображення обліковим інформаційним ресурсом питань збалансованого розвитку соціально-економічних та екологічних складових як на рівні держави, так і на рівні суб'єкта господарської діяльності. Підходи до розробки ОІР мають бути зорієнтовані на інформаційне забезпечення управлінських рішень щодо комплексного розв'язання наступних питань:

- збалансованого росту темпів виробництва та споживання;
- системного зниження викидів у навколишнє природне середовище, забезпечення охорони та відтворення довкілля;
- дотримання затверджених урядом соціальних гарантій та соціальних стандартів.

ОІР може бути визнано результативним при умові забезпечення ним наступних принципів та функцій.

Основні функції ОІР:

- інформаційна: є носієм інформації про здійснений факт господарської діяльності;
- контрольна: є зряддям попереднього, поточного та наступного контролю;
- кумулятивна: за певні звітні періоди дає можливість накопичувати інформацію, порівнювати та аналізувати її;
- комунікативна: виступає засобом зв'язку, передачі інформації в часі та просторі як у середині суб'єкта, так і в рамках його регуляторно-економічної інфраструктури;
- управлінська: на основі ОІР приймаються оперативні та стратегічні рішення;
- організаційна: визначає інструментарій та процедури організаційних заходів по реалізації адміністративної політики;
- оптимізаційна: сприяє проведенню поточних і прогностичних розрахунків щодо покращення динаміки показників та умов функціонування суб'єкта;
- регулююча: здійснює ефективний вплив на суб'єкт управління у випадку відхилення фактичних параметрів від запланованих;

- прогнозування: визначає основні тенденції, закономірності та показники господарської діяльності на перспективу;

- аналітична: використовується для визначення показників оцінки техніко-економічного стану діяльності суб'єкта.

Серед *основних принципів ОІР*: доцільність, достовірність, повнота, оперативність, правильність формування, безперервність, лаконічність.

Враховуючи важливість відображення економічних, екологічних та соціальних складових господарської діяльності суб'єкта, ОІР — це результат узагальнення облікової інформації підсистем господарського обліку (табл. 1).

Таблиця 1

ПІДСИСТЕМИ ГОСПОДАРЬСЬКОГО ОБЛІКУ ДІЯЛЬНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ СУБ'ЄКТІВ

Концептуальні основи	Бухгалтерський	Внутрішньогосподарський	Управлінський	Статистичний	Податковий
1	2	3	4	5	6
Користувачі	Зовнішні, внутрішні	Внутрішні	Внутрішні	Зовнішні, внутрішні	Зовнішні, внутрішні
Обов'язковість ведення	Обов'язковий	Необов'язковий	Необов'язковий	Обов'язковий	Обов'язковий (для платників податків)
Звітність	Затверджена на державному рівні	Внутрішня	Внутрішня	Затверджена на державному рівні	Затверджена на державному рівні
Об'єкт обліку та звітності	Господарська діяльність	Виробнича діяльність	Господарська діяльність	Соціально-економічні явища та процеси господарської діяльності	Господарська діяльність
Використання вимірників	Вартісні, натуральні (обмежено)	Вартісні, натуральні, якісні	Вартісні, натуральні, якісні	Вартісні, натуральні, якісні	Вартісні

ОІР доцільно розглядати за двома послідовними етапами формування: обліково-аналітичному та адміністративно-управлінському (рис. 1).

Сучасна система менеджменту обумовлює розвиток нових видів обліку: креативного (творчого) обліку, маркшейдерського (облік стану та руху виробничих запасів, корисних копалин), де-

позитарного (облік цінних паперів), динамічного (реєстрація фактів господарського життя з метою вимірювання ефективності господарської діяльності), актуарного (облік зміни ринкової вартості суб'єкта) та ін. [2; 5].

Рис. 1. Організаційна модель облікового інформаційного ресурсу суб'єкта господарської діяльності

Спірним, на наш погляд, є питання існування «прогнозного обліку» та «стратегічного обліку» в підсистемі бухгалтерського обліку. Цілоком можна вести мову щодо очікуваних результатів після дати підготовки звітності за наслідками зміни сальдо на рахунках нарахованих доходів (рах. 373), нарахованих резервів сумнівних боргів (рах. 38), поточної заборгованості за довгостроковими зобов'язаннями (рах. 61), забезпечень майбутніх витрат і платежів (рах. 47) та ін.

Невирішеними залишаються альтернативи оцінки результативності отриманого ОІР. На нашу думку, цілоком можливий підхід за показниками результативності:

— *затрат*: профінансованих витрат на підготовку ОІР (заробітна плата з нарахуваннями задіяного персоналу, витрати на програмне забезпечення, амортизація основних засобів, які використовуються, витрати на підвищення кваліфікації обліково-економічних працівників тощо);

— *продукту*: переліку форм підготовленої звітності;

— *ефективності*: забезпечення позитивної динаміки основних показників діяльності за наслідками прийняття на основі ОПР управлінських рішень;

— *якості*: міра задоволення потреб користувачів.

Забезпечення результативності ОПР на засадах його цілісності, системності та повноти передбачає, насамперед: уніфікацію методики підсистем обліку, показників звітності, термінологічних термінів; гармонізацію методології бухгалтерського обліку підприємницької та непідприємницької діяльності на принципах Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку; безперервну професійну освіту фахівців з обліку; реалізацію програми сертифікації бухгалтерів та аудиторів; залучення науковців і практиків до обговорення проектів законодавчих і нормативних актів з обліку, звітності, аудиту тощо.

Література

1. Білуха М.Т. Теорія бухгалтерського обліку / Білуха М.Т. // Підручник. — К., 2000. — 692 с.

2. Гуцайлюк З.В. Прогнозний (стратегічний) облік / Гуцайлюк З.В. // Науково-практичний журнал Міністерства фінансів України «Бухгалтерський облік і аудит». — 2006. — №2.

3. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т.1\ Редкол.: С.В. Мочерний та ін. — К.: Видавничий центр «Академія». — 2000. — 864 с.

4. Пушкар М. С. Ідеальна система обліку: концепція, архітектура, інформація [монографія] / М. С. Пушкар, М. Г. Чумаченко, — Тернопіль : Карт-бланш, 2011. — 336 с.

5. Сльозко Т.М. Види обліку: новітня інтерпретація \ Сльозко Т.М. // Фінанси України. — №1. — 2007 — 118 с.

6. Sterling A statement of basic accounting theory: a review article \ Robert Sterling \ Jornal of Accounting Research. — 1967. — Vol. 5. — No. 1. — P. 95 — 112 p.

Максімова В. Ф.,

*д-р екон. наук, професор,
завідувач кафедри бухгалтерського обліку та аудиту,
Одеський національний економічний університет*

РОЗВИТОК НАУКОВОЇ СКЛАДОВОЇ ЕКОНОМІЧНОГО КОНТРОЛЮ

Трансформація методів управління національною економікою взагалі та сучасним суб'єктом господарювання, зокрема, потребує модернізації системи економічного контролю на всіх його рі-